

RAPPORTAGE

Informatiedocument kunst en cultuur gemeente Baarn

- concept -

20 februari 2024

Cor Wijn en Emma Hilde Fuchs

Inhoud

Hoofdstuk 1	5
Proces en doel	5
1.1 Inleiding en doel	5
1.2 Aanpak	5
1.3 Definitie(s) en reikwijdte	5
1.4 De waarde van cultuur	5
Hoofdstuk 2	6
Context	6
2.1 Een karakteristiek van Baarn	6
2.2 Trends en ontwikkelingen in de cultuursector	6
2.3 Hoofdlijnen van het cultuurbeleid	7
2.4 Het cultuurbeleid van de provincie Utrecht	8
2.5 Het cultuurbeleid van de gemeente Baarn	8
Hoofdstuk 3	10
Relevante gemeentelijke beleidsdocumenten (kader)	10
3.1 Coalitieakkoord 2022-2026 ‘Samen Baarn’ en follow up	10
3.2 Omgevingsvisie ‘De staat van Baarn’	12
3.3 ‘Het goede leven’. Stappenplan voor de realisatie van een levendig centrum	12
3.4 Beleidsnota Sociaal Domein 2021-2024: ‘Baarn Vitaal’	12
3.5 Beleidsregels voor evenementen	14
3.6 Gemeentelijk huisvestingsbeleid	14
3.7 Gemeentelijk jeugdbeleid	15
Hoofdstuk 4	16
Feiten en cijfers over cultuur in Baarn	16
4.1 Subsidies voor kunst en cultuur	16
4.2 De culturele infrastructuur van Baarn in perspectief	17
4.3 De Speeldoos	19
4.4 Deelname aan cultuur (passief en actief)	19
4.5 Uitgaven voor cultuur in perspectief	21
Hoofdstuk 5	23
Wat gaat goed?	23
5.1 Podiumkunsten	23
5.2 Verenigingsleven	23
5.3 Cultuureducatie en bibliotheekwerk	23
5.4 Popcultuur/jeugdcultuur	24
5.5 Makersklimaat/cultuurproductie	24
5.6 Beeldende kunst	25
5.7 Musea/erfgoed	25

5.8	Evenementen/festivals	26
5.9	Media	26
	Hoofdstuk 6	27
	Wat kan beter?	27
6.1	Tekortkomingen culturele accommodaties	27
6.1.1	Openbare bibliotheek	27
6.1.2	De Speeldoos	27
6.2	Tekort aan ontmoetingsplekken voor jong en oud	28
6.2.1	Jong	28
6.2.2	Oud	28
6.3	Behoeftte aan ruimte en faciliteiten voor expressie en ontwikkeling	28
6.3.1	Er is een tekort aan oefen- en speelplekken voor Baarnse initiatieven	28
6.3.2	Er is een tekort aan plekken voor vaste en tijdelijke exposities	29
6.4	Aantasting van de organisatiekracht	29
6.4.1	Financiële- en regeldruk bij evenementen	29
6.4.2	Er is gebrek aan samenwerking binnen de lokale kunst- en cultuursector	29
6.5	Verbeterpunten cultuurdeelname en cultuurpromotie	29
6.5.1	De promotie van de culturele activiteiten zou verbeterd kunnen worden	29
6.5.2	Er is behoefte aan meer wisselwerking met het sociaal domein	30
6.5.3	De cultuurdeelname kan nog worden vergroot	30
6.6	Er is behoefte aan herijking van het subsidiebeleid	30
6.7	Inwonersenquête 2022	30
6.8	Conclusies	31
	Hoofdstuk 7	32
	Verdere traject	32
Bijlage 1.	Subsidie-regeling culturele initiatieven	33
Bijlage 2.	Subsidiestaat cultuur	34
Bijlage 3.	Ruimte-behoefte bibliotheek en Historische Kring	36
Bijlage 4.	Inventarisatie Werkgroep Evenementen Baarn	37
Bijlage 5.	Gespreks-partners	40

Proces en doel

1.1 Inleiding en doel

In opdracht van de gemeente Baarn stelt Bureau Berenschot een kunst- en cultuurvisie op. Ter voorbereiding hiervan is dit informatiedocument gemaakt dat de nationale, regionale en gemeentelijke ontwikkelingen in de cultuursector beschrijft. Ook wordt in dit document een inventarisatie gemaakt van de Baarnse kunst- en cultuursector.

1.2 Aanpak

De aftrap voor het traject om te komen tot een kunst en cultuurvisie werd gegeven met de vaststelling door de gemeenteraad van de **Startnotitie ontwikkeling Kunst- en Cultuurvisie gemeente Baarn**. Daarbij werd een motie aangenomen waarin werd het college opgeroepen "prioriteit te maken van cultuurparticipatie van jongeren."

Voor het opstellen van dit document is er uitvoerig gebruik gemaakt van documenten die zijn aangeleverd door de gemeente en informatie die online te vinden was. Ook zijn er gesprekken gevoerd met ambtenaren, wethouders en verschillende stakeholders in Baarn.

In de aanloop naar het opstellen van de kunst- en cultuurvisie zullen meerdere bijeenkomsten worden georganiseerd waar jeugdige inwoners en representanten van de Baarnse kunst- en cultuursector kunnen meepraten over de (toekomst van) het culturele leven in Baarn.

1.3 Definitie(s) en reikwijdte

In dit document wordt het begrip "cultuur" breed opgevat: alle soorten van culturele activiteit worden meegenomen. Denk hierbij aan de podiumkunsten (waaronder muziek, dans en toneel), beeldende kunst, amateurkunsten, kunsteducatie, bibliotheekwerk, de culturele accommodaties, cultuursubsidies, evenementen et cetera. Het monumentenbeleid valt buiten de scope van dit document omdat hierop wetgeving en beleidskaders uit het ruimtelijke domein van toepassing zijn.

1.4 De waarde van cultuur

Sinds de coronatijd is er in de samenleving meer aandacht voor het belang van cultuur. Voormalig staatssecretaris Gunay Uslu zei hierover het volgende:

"Erfgoed, kunst en cultuur: zij vormen wie we zijn. Maar dat lijken we niet altijd te beseffen. Pas zodra mensen een stuk van hun erfgoed, kunst, gebruik, of traditie dreigen te verliezen, wordt het belang ervan gezien en gevoeld. Cultuur geeft aan onze levens. Het heeft impact op wat we voelen, denken en waar we met elkaar over praten. Pas wanneer we vaker stilstaan bij wat cultuur met ons doet en hoe het onze levens verrijkt, krijgt zij de waardering die haar toekomt. Als we vooruit willen als mens, en als samenleving, dan is cultuur onmisbaar. Het blijft vreemd dat wij elkaar in dit land moeten overtuigen van het feit dat het goed is dat we geld uitgeven aan kunst en cultuur. Permanente reflectie op de rol van de overheid in kunst en cultuur is leerzaam. Maar laten we stoppen met een permanente reflectie op het nut van investeren in cultuur. Dat belang zou toch echt buiten kijf moeten staan – en buiten schot moeten blijven."

- Gunay Uslu, Huizingalezing, 9 december 2022

Context

2.1 Een karakteristiek van Baarn

Baarn staat bij velen bekend om de voormalige koninklijke residentie Paleis Soestdijk, het landgoed Kasteel Groeneveld, kasteel Hooge Vuursche en talloze schitterende lanen en villa's. Het dorp kent meer dan 350 rijks- en gemeentelijke monumenten en barst van de geschiedenis. Baarn was de woonplaats van veel historische figuren en kunstenaars, onder wie M.C. Escher. Met haar net aan 25.000 inwoners valt Baarn onder de kleinere gemeenten van Nederland, maar ondanks de kleine omvang valt er veel te beleven.

De gemeente profileert zich als Vorstelijk Baarn: een woonplaats met de charme van een dorp, de voorzieningen van de stad en een ongekeerde variatie in natuur, cultuur en ontspanning. Op de websites www.cultuurinbaarn.nl en www.centrumbaarn.nl zijn uitgebreide overzichten en verslaggevingen te vinden van het (culturele) aanbod in het dorp en de evenementen, winkels en voorzieningen in het centrum.

Baarn heeft een aantal bijzondere culturele voorzieningen met een (deels) regionale aantrekkingskracht. Zo is Theater de Speeldoos een belangrijk podium en filmhuis voor niet alleen de inwoners van Baarn zelf, maar ook voor inwoners uit de omgeving. Er vinden meerdere interessante jaarlijkse evenementen plaats in Baarn, zoals het Notenkraakerfestival en All Together Festival. Ook is er een breed aanbod in kunst- en cultuureducatie, op het gebied van muziek, dans en toneel. Sport speelt ook een belangrijke rol voor de inwoners, wat zich heeft vertaald naar meerdere zwembaden, sportcentra en sportverenigingen in de gemeente.

2.2 Trends en ontwikkelingen in de cultuursector

Recente ontwikkelingen in de cultuursector zijn:

- Toenemende noodzaak voor samenwerking sectoren Cultuur met Welzijn / WMO / Economie. Hoewel deze noodzaak breed gevoeld wordt, en er de laatste jaren al talrijke initiatieven worden ontwikkeld, zijn er nog weinig geëvalueerde voorbeelden. Best practices die als standaard voorbeeld kunnen dienen, zullen waarschijnlijk de komende jaren zichtbaar worden.
- Toenemende noodzaak voor samenwerkingen binnen de cultuursector. Dit leidt tot de vorming van cultuurclusters /community centers/ bedrijfsverzamelgebouwen/ broedplaatsen en tegelijk tot een verzakelijking/professionalisering van de cultuursector.
- Er is een krappe arbeidsmarkt, die leidt tot een schaarste aan gekwalificeerde medewerkers voor de cultuursector. Voorbeelden: combinatiefunctionarissen, theatertechnici, controllers, marketingmedewerkers.
- Energietransitie. De cultuursector ziet de noodzaak van een energietransitie, maar het ontbreekt de culturele sector aan geld om deze transitie zelf te bekostigen.
- Inflatie/stijgende salarissen: De rijks- en gemeentelijke subsidies hebben in het verleden geen rekening gehouden met hoge inflatie; culturele organisatie kunnen hogere salarissen meestal niet uit de bestaande subsidie betalen.
- Vanwege de coronacrisis hebben veel culturele organisaties, ondanks rijks- en gemeentelijke steun, moeten interen op hun reserves. Na de coronaperiode zijn de publieksaantallen (en dus

de eigen inkomsten) nog niet op het pré-corona-niveau, terwijl de uitgaven hoger zijn dan in het pré-coronaniveau.

2.3 Hoofdpijnen van het cultuurbeleid

Culturele instellingen en cultuurfondsen die subsidie van de Rijksoverheid krijgen, vormen samen de landelijke basisinfrastructuur (bis). De sectoren, genres en vormen die hieronder vallen, zijn: podiumkunsten, musea, beeldende kunst, ontwerp, film, letteren, de creatieve industrie (architectuur, design en nieuwe media) en ondersteunende instellingen.¹

Als algemene regel subsidieert het Rijk het nationale aanbod zoals de nationale theater- en dansgezelschappen, de rijksmusea en de orkesten.

De rol van de provincie is van oudsher het 'spreiden' van dit aanbod, maar de provincies varen in toenemende mate een eigen koers, waardoor de culturele rol van de provincie per provincie wisselend is, ook in financieel opzicht.

De gemeenten zijn van oudsher verantwoordelijk voor het in stand houden van culturele accommodaties en het stimuleren van cultuurdeelname. Hier bestaat echter geen wetgeving voor. Binnen het totaal de totale overheidsuitgaven voor cultuur bedraagt het aandeel van de gemeenten ca. 65%. Recent heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in het document [Samen cultuur borgen](#) de uitgangspunten gedefinieerd die voor alle gemeenten gelden wat betreft het cultuurbeleid.

Het Rijk heeft het afgelopen decennium geconstateerd dat het ontbreken van wetgeving ertoe leidt, dat zowel bij het Rijk als bij de gemeenten er 'gaten' vallen in de cultuursectoren. Daarom gaat het Rijk er in toenemende mate toe over om wetgeving in te stellen. Voor de bibliotheeksector is dat al gerealiseerd (Wsob 2015 - bibliotheekwet), voor het geheel van de cultuursector is dat momenteel in discussie.

In het landelijk cultuurbeleid spelen drie gedragscodes een belangrijke rol: de Fair Practice Code, de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie. De codes zijn bedoeld voor een gezonde en veerkrachtige cultuursector. Hieronder worden de codes kort uitgelegd.

- **Governance Code Cultuur**

De Governance Code Cultuur is een instrument voor goed bestuur en toezicht in de cultuursector. De code omvat het gehele besturingsproces: beleid, uitvoering, toezicht en verantwoording. De negen principes van de code vinden hun vertaling in praktijkaanbevelingen.

- **Fair Practice Code**

De Fair Practice Code is een gedragscode voor ondernemen en werken in kunst, cultuur en creatieve industrie op basis van vijf kernwaarden: solidariteit, diversiteit, vertrouwen, duurzaamheid en transparantie. De code nodigt uit tot kritische reflectie en biedt een handreiking voor hoe de sector samen tot een toekomstbestendige arbeidsmarkt en beroepspraktijk komt.

- **Code Culturele Diversiteit & Inclusie**

De Code Culturele Diversiteit en Inclusie biedt een kapstok om diversiteitsbeleid integraal op het terrein van personeel, publiek, programma en partners te ontwikkelen.

Het culturele veld is zelf verantwoordelijk voor het al dan niet toepassen van de code, maar zowel de Rijksoverheid als de Rijkscultuurfondsen zullen in het kader van subsidieaanvragen navraag doen of de code wordt gehanteerd en in welke mate. Vanuit het

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kunst-en-cultuur/kunst-en-cultuurbeleid>.

principe 'pas toe én leg uit' zal een organisatie uitleg moeten geven in welke mate het actief is met de Code.

2.4 Het cultuurbeleid van de provincie Utrecht

Naast het Rijk spelen ook provincies een rol in de publieke financiering van cultuur. Provincies geven subsidie aan cultuur die van belang is voor de regio, zoals cultuureducatie en erfgoed. Ook zetten zij zich in voor spreiding van culturele (onderwijs-)voorzieningen in de regio.²

De provincie Utrecht heeft haar cultuurbeleid vastgelegd in Cultuur- en erfgoedprogramma 2020-2023.³ In het programma wordt de focus gelegd op talentontwikkeling, het behoud van erfgoed en de toegankelijkheid van kunst en cultuur. Het hoofddoel van het cultuur- en erfgoedbeleid van de provincie Utrecht wordt als volgt geformuleerd: "Bijdragen aan de toegankelijkheid van cultuur en de instandhouding van waardevol erfgoed, zodat bewoners en bezoekers van de provincie Utrecht hiervan kunnen leren en genieten". Dit hoofddoel valt uiteen in twee beleidsdoelen. Het eerste beleidsdoel, "versterken van de culturele infrastructuur", zal worden bereikt met het aanbieden van cultuureducatie, het faciliteren van een bibliothekennetwerk, het laten floreren van festivals en het verstevigen van het cultuurprofiel. Het tweede beleidsdoel, "behouden, benutten en beleven van cultureel erfgoed", zal worden bereikt met het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving, het duurzaam restaureren en gebruiken van monumenten en het bekend maken van Utrechts erfgoed.

In het provinciale cultuurbeleid wordt een vermelding gemaakt van de Wintertuin Baarn en de rol die het Fonds Erfgoedparels en het Erfgoed Expert Team (EET) hebben gespeeld bij de restauratie en nieuwe bestemming van dit rijksmonument.

Na de start van de coronacrisis in 2020 heeft de provincie Utrecht een Steun- en Herstelpakket opgezet voor de cultuur- en erfgoedsector. In totaal is er 8 miljoen euro vrijgemaakt waarmee de afgelopen jaren meer dan 400 initiatieven zijn ondersteund. 2024 was het laatste jaar dat werd gebruikt om de sector verder te laten herstellen.

2.5 Het cultuurbeleid van de gemeente Baarn

De meest recente Baarnse beleidsnota kunst en cultuur dateert van 2016 en liep van 2017 tot 2020. In deze periode richtte de gemeente Baarn zich op vier thema's: educatie, publieksbereik, innovatie en economie. Dit waren de speerpunten van het kunst en cultuurbeleid. De gemeente formuleerde de ambitie om op deze punten het volgende te bereiken:

- **Educatie:** een blijvende culturele bagage voor alle kinderen in het primair onderwijs bereiken door beleving, ontwikkeling, sociale cohesie, (cultuur)participatie.
- **Publieksbereik:** door samen te werken, verbindingen te zoeken en zichtbaar te zijn, is meer mogelijk.
- **Innovatie:** vernieuwing tot stand brengen door talentontwikkeling, groei, onderscheiden en innoveren.
- **Economie:** de economische waarde van kunst en cultuur ontwikkelen door cultureel ondernemerschap, cultuurtoerisme, lokale infrastructuur van culturele en economische partners benutten en versterken.

² De provincies zien het cultuurstelsel als een raderwerk dat optimaal werkt als er goede afstemming is tussen de verschillende overheidslagen ('één overheid') en de culturele sector. De uitgangspunten van de provincies zijn in 2022 vervat in het rapport [Op weg naar herpositionering, visie op de rol van de provincies in het cultuurbestel](#).

³ <https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/cultuur-en-erfgoed>.

Door de coronacrisis is het lastig om te beoordelen in hoeverre deze doelen dichterbij zijn gekomen. Het culturele leven heeft vanaf maart 2020 tot het voorjaar van 2022 zo goed als stilgestaan en op veel vlakken ging de terreinwinst verloren die in eerdere jaren was geboekt. Gelukkig kan bij het schrijven van dit document worden vastgesteld dat het culturele leven weer een heel eind terug is op het peil van 2019. Echter, de amateurverenigingen, de culturele festivals en de zzp-ers ondervinden nog steeds de naweeën van de crisis.

Relevante gemeentelijke beleidsdocumenten (kader)

In dit hoofdstuk recapituleren we kort wat er in recente gemeentelijke beleidsdocumenten is opgenomen dat relevant is voor het Baarnse cultuurbeleid.

3.1 Coalitieakkoord 2022-2026 ‘Samen Baarn’ en follow up

“Samen Baarn” is de naam van het actuele coalitieakkoord.⁴ In het coalitieakkoord worden de volgende stappen genoemd waar de komende vier jaar aan gewerkt zal worden:

- Bestuurlijke vernieuwing (gericht op een open en samenhangende werkwijze van het bestuur);
- Dienstverlening (gericht op een dienstbare werkwijze van de gemeentelijke organisatie);
- Participatie (gericht op het actief betrekken van inwoners bij besluitvorming);
- Communicatie (gericht op een constructieve uitwisseling van informatie, belangen en opvattingen).

In het coalitieakkoord komen meerdere plannen en visies ter sprake die relevant zijn voor kunst en cultuur:

- We versterken de positie van de Brink als centrale ontmoetingsplek in het dorp. We bepalen in nauwe samenspraak met onze inwoners de inrichting.
- We gaan met jongeren in gesprek over een eigen plek. Hiervoor versnellen we het onderzoek dat op dit moment plaatsvindt. Sociale veiligheid en inclusiviteit zijn belangrijke aandachtspunten. Ook hebben we oog voor jongeren die uit willen gaan, maar nog geen 18 jaar zijn.
- Baarn kent een rijk en actief cultuurleven. Dit is belangrijk voor de leefbaarheid in ons dorp. Ons hoge voorzieningenniveau wordt door alle inwoners gewaardeerd. We zetten ons in om dit op peil te houden.
- We faciliteren inwoners en organisaties die culturele activiteiten organiseren waar mogelijk. We doen dit op een herkenbare manier en zoveel mogelijk via één aanspreekpunt.
- De cultuursector is hard getroffen door de coronabeperkingen. Daarom geven we actief uitvoering aan het [Stembusakkoord Podiumkunsten](#) (opgesteld door de VSCD).⁵ We onderzoeken hoe we de cultuursector een impuls kunnen geven, bijvoorbeeld door een Baarnse cultuurpas of de inzet van cultuurbuddies.

⁴ <https://www.baarn.nl/coalitieakkoord>.

⁵ Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouw Directies

- We onderzoeken mogelijkheden om in het centrum meer cultuur mogelijk te maken, bijvoorbeeld door leegstaande panden of etalages beschikbaar te krijgen voor cultuuruitingen. Dit kan bijdragen aan een levendig centrum en het versterken van Baarn als culturele gemeente in de regio.
- We onderzoeken hoe we inwoners die een drempel ervaren in contact kunnen brengen met culturele activiteiten,
- Met betrekking tot toerisme verleggen we de focus van kwantiteit naar kwaliteit. Wij zetten niet in op uitbreiding van massatoerisme, maar benutten de onderscheidende kwaliteiten van de huidige toeristische trekpleisters. We streven ernaar om bezoekers van deze trekpleisters naar het centrum van Baarn te trekken, zodat ook de ondernemers in het centrum profiteren. Daarnaast faciliteren we evenementen die een toegevoegde waarde hebben voor een levendig centrum en periodiek terugkomen.
- Een levendig centrum is belangrijk voor inwoners, ondernemers en de leefbaarheid van ons dorp. We zien dat evenementen een positieve uitwerking hebben op de aantrekkelijkheid van het centrum. De komende jaren moet de focus liggen op het omzetten van incidentele bezoekersactiviteiten naar een meer constante bezoekersstroom, zodat toerisme ook een positief effect heeft voor lokale ondernemers. Het uiteindelijke doel is dat inwoners en bezoekers zich nog meer aangetrokken voelen tot het centrum.
- Een levendig centrum maken we met elkaar. (...) Belangrijk is een helder vergunningstraject, zodat initiatiefnemers niet voortijdig afhaken bij het organiseren van een evenement. We moeten organisatoren van evenementen niet vermoeien met lastige, complexe trajecten, maar hen helpen en ondersteunen tijdens het vergunningstraject. Vaste formats voor in te dienen plannen kunnen hierbij een rol spelen.
- We ondersteunen activiteiten die tot doel hebben om bezoekers van Paleis Soestdijk, Groeneveld en de grootwinkelbedrijven op de Noordschil naar het centrum van Baarn te trekken. Met aandacht voor de daarvoor benodigde voorzieningen.
- De kern van Lage Vuursche gaat soms gebukt onder grote drukte door evenementen. Deze mogen wat ons betreft niet ten koste gaan van het woongenot van de inwoners van Lage Vuursche. Organisatoren van activiteiten in Lage Vuursche dienen hiermee rekening te houden. Parkeeroverlast als gevolg van grootschalige activiteiten in Lage Vuursche is niet acceptabel. Organisatoren dienen in samenspraak met de Contactcommissie Lage Vuursche (CCLV) en landgoedeigenaren tot oplossingen te komen, bijvoorbeeld door weilanden in de omgeving in te zetten als tijdelijk parkeerterrein.

Het coalitieakkoord gaat ook expliciet in op de kwestie van **de huisvesting van het theater en de bibliotheek**. In vervolg op de tekst in het coalitieakkoord werd op 22 februari 2023 een motie aangenomen waarin het college werd verzocht de planvorming voor het gezamenlijk huisvesten van Theater De Speeldoos en de Bibliotheek te staken en uit te gaan van separate huisvesting aan respectievelijk de Rembrandtlaan (Theater De Speeldoos) en de Hoofdstraat (Bibliotheek). In deze motie werd voorts onder meer gevraagd (a) te onderzoeken of een krediet van € 4 miljoen euro kan leiden tot een gezonde exploitatie voor het theater gedurende tien jaar en (b) wat de benodigde kosten zijn voor een gezonde exploitatie voor het theater voor een termijn van respectievelijk twintig jaar en veertig jaar.

In september 2023 kreeg de motie een vervolg in de vorm van een raadsvoorstel waarin onder meer werd voorgesteld om een Kunst- en Cultuurvisie op te (laten) stellen, het Plan Maatschappelijk Vastgoed te actualiseren en onderzoek te (laten) doen naar de investeringen die nodig zijn voor een gezonde exploitatie van theater De Speeldoos aan de Rembrandtlaan met scenario's voor 10 (€ 4 mln.), 20 en 40 jaar.

In het coalitieakkoord wordt ook kort ingegaan op het **bestemmingsplan voor Landgoed Paleis Soestdijk**. Inmiddels echter heeft de Raad van State zich uitgesproken over het bestemmingsplan en besloten dit te vernietigen. Sindsdien is de toekomst van Soestdijk onduidelijk.

3.2 Omgevingsvisie ‘De staat van Baarn’

In voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet moet elke gemeente een Omgevingsvisie opstellen. De Omgevingsvisie van de gemeente Baarn wordt net als de cultuurvisie in twee stappen ontwikkeld. Het eerste deel betreft ‘De Staat van Baarn’. In februari 2023 heeft de gemeenteraad de Staat van Baarn vastgesteld: een weergave van de bestaande waarden van Baarn. Wat zijn de unieke eigenschappen en hoe geven deze op een integrale wijze invulling aan het DNA van Baarn. Daarnaast geeft de Staat van Baarn inzicht in de belangrijke uitdagingen en dilemma’s op het vlak van de fysieke leefomgeving (denk aan wonen, werken, duurzaamheid, veiligheid, mobiliteit en recreatie).

Voor het cultuurbeleid zijn de volgende inzichten uit de Omgevingsvisie relevant:

- Net als overal in Nederland ligt het gevaar van leegstand op de loer als gevolg van het online winkelen. De opgave is om het centrum door te ontwikkelen tot een levendig dorpshart met nieuwe voorzieningen. De leegstand wordt aangepakt door in te zetten op ontmoeting in het centrum. Kunst, cultuur, ambachten, (dag)horeca en evenementen spelen hierin een rol.
- Het behouden en versterken van de cultuurhistorische waarden is voor Baarn erg belangrijk: zij zijn bepalend voor de identiteit van de gemeente.

3.3 ‘Het goede leven’. Stappenplan voor de realisatie van een levendig centrum

Velen in Baarn stellen prijs op een levendig centrum. Er is daarom een stappenplan opgesteld door de Gouden Driehoek (GD), een samenwerkingsverband van de Coöperatie Ondernemers Centrum Baarn, de gemeente Baarn en de Vereniging van vastgoedeigenaars Centrum Baarn (VVCB). Het scenario ‘levendig’, afkomstig uit de Toekomst- en Structuurvisie Baarn 2030, werd in 2016 door de gemeenteraad bekrachtigd als dé ontwikkelrichting voor het centrum en is geland in de Omgevingsvisie. Het stappenplan van de Gouden Driehoek is de synthese van alle uitwerkingen die sinds 2016 zijn gedaan, vertaald naar concreet op te starten acties in 2023-2024.

Wezenlijk in het levendig centrum is de invulling van het concept van functiemenging oftewel van ‘mixed use’. Denk aan: ontmoeten, beleven, kopen, werken, recreëren, wonen, etc. Structureel aanhaken van de cultuursector wordt als een vereiste gezien voor de realisatie van een levendig centrum. Het wordt daarom van belang geacht dat culturele organisaties en organisatoren aanhaken bij het overleg van de Gouden Cirkel. En dat culturele functies aan het centrumgebied worden toegevoegd.

NB: in maart 2023 is door de Plekkenmakers een [visie](#) opgesteld op het gebruik van het Brinkhuis (i.e. de huidige locatie van de openbare bibliotheek). Alle maatschappelijke en culturele organisaties hebben hierover toen meegedacht. De ambitie die hieruit naar voren kwam is dat er in Baarn een centrale huisvesting moet komen voor clubs en organisaties die bijdragen aan een levendig cultureel en sociaal dorpsleven. Een “warme plek” die mensen aantrekt en samenbrengt met een breed activiteiten aanbod en die aanvoelt als thuis.

3.4 Beleidsnota Sociaal Domein 2021-2024: ‘Baarn Vitaal’

Binnen het sociaal domein werkt de gemeente Baarn vanuit drie pijlers: vitaliteit, basisvoorzieningen en toegang tot zorg. Het concept van *positieve gezondheid* staat in het beleid centraal. De gemeente Baarn streeft naar een gezonde samenleving waarin alle inwoners zoveel

mogelijk de regie hebben en houden over hun eigen leven. Positieve gezondheid gaat uit van de kracht van mensen, hun veerkracht en van wat hun leven betekenisvol maakt. Dit is voor het beleid meetbaar gemaakt door vanuit zes eigenschappen te bekijken hoe mensen (positieve) gezondheid ervaren: zie onderstaande tabel.

De zes eigenschappen	
Dagelijks functioneren	De inwoners werken of participeren naar eigen kunnen, kunnen omgaan met financiën en kunnen voor zichzelf zorgen.
Meedoen	Iedereen in Baarn hoort erbij, doen (samen) leuke dingen
Mentaal welbevinden	De inwoners zijn zelfredzaam en hebben het gevoel controle te hebben over hun leven.
Gezond voelen	De inwoners zijn in beweging en voelen zich fit. We zien gezondheid niet alleen als de af- of aanwezigheid van ziekte, maar zetten in op wat onze inwoners wel kunnen.
Kwaliteit van leven	De inwoners genieten van het leven, voelen zich veilig en hebben een goed evenwicht gevonden tussen werk en privé, inspanning en ontspanning.
Zingeving	De inwoners hebben idealen waar ze zich voor willen inzetten en blijven leren.

De gemeente toetst bij haar beleid steeds of dit bijdraagt aan de positieve gezondheid van de inwoners. De zes eigenschappen van positieve gezondheid en de drie pijlers en de daarbinnen vallende beleidsterreinen zijn opgenomen in wat wordt genoemd de Matrix positieve gezondheid Sociaal Domein gemeente Baarn. Wat opvalt dat is dat kunst en cultuur hierin nog niet zijn opgenomen, terwijl cultuurdeelname wel een heel positieve bijdrage kan hebben aan een aantal van de aspecten van positieve gezondheid.

	Vitaliteit	Basisvoorzieningen	Toegang tot zorg
Lichaamsfuncties 	Langer zelfstandig wonen Sport en beweging	Gezondheidsbevordering Lokaal Team	
Mentaal welbevinden 	Sport en beweging Zelfredzaamheid	Eenzaamheid Lokaal Team Onderwijs Gezondheidsbevordering	Participatiewet Schulddienstverlening Minimabeleid Wmo Beschermd Wonen
Zingeving 	Vrijwilligers Maatschappelijke initiatieven	Stimuleringsbudget Onderwijs	Participatiewet Huiselijk Geweld/ kindermishandeling
Kwaliteit van leven 	Mantelzorgers Jeugd en gezin Kunst en cultuur Langer zelfstandig wonen	Eenzaamheid Gezondheidsbevordering Doelgroepenvervoer Dagactiviteiten Onderwijs	Beschermd Wonen Huiselijk Geweld/ kindermishandeling Participatiewet
Sociaal participeren 	Meedoen Vrijwilligers Langer zelfstandig wonen Kunst en cultuur Maatschappelijke initiatieven	Eenzaamheid Dementievriendelijk Stimuleringsbudget Doelgroepenvervoer Dagactiviteiten Onderwijs Volwasseneducatie	Participatiewet Minimabeleid Beschermd Wonen Jeugd Wmo
Dagelijks functioneren 	Zelfredzaamheid Mantelzorgers Jeugd en gezin	Lokaal Team Onderwijs Vroeg- en Voorschoolse educatie Doelgroepenvervoer Dementievriendelijk Volwasseneducatie	Schulddienstverlening Jeugd Participatiewet Huiselijk Geweld/ kindermishandeling Inburgering Jeugd Wmo

3.5 Beleidsregels voor evenementen

Voor het evenementenbeleid heeft de gemeente Baarn begin 2018 een aantal beleidsregels geformuleerd. De regels moeten duidelijkheid geven over de procedure en kaders waarbinnen evenementenvergunningen worden verleend, dit ten behoeve van organisatoren van evenementen, omwonenden van locaties waar geregeld evenementen worden gehouden en de gemeentelijke organisatie. Formeel is vastgelegd dat de beleidsregels slechts zouden gelden tot 31-01-2019 en eind 2018 zouden worden geëvalueerd. Daarvan is het echter nog niet gekomen. De regels hebben niet betrekking op de subsidieverlening. De drie categorieën van evenementen die worden aangeduid onderscheiden zich van elkaar op basis van risicoprofiel (voor openbare orde en veiligheid).

3.6 Gemeentelijk huisvestingsbeleid

De gemeente werkt momenteel (zoals aangegeven in § 3.1) aan het actualiseren van het Plan Maatschappelijk Vastgoed. Dit geactualiseerde beleid moet idealiter toegesneden zijn op de vraag hoe moet worden omgegaan met (de vraag naar) sociaal-culturele accommodaties. Belangrijke aspecten daarbinnen zijn: wel niet aanhouden van strategisch vastgoed, verhuurvoorwaarden, meerjarig onderhoud en (het bevorderen van) gebiedsontwikkeling in/voor bepaalde delen van de gemeente.

3.7 Gemeentelijk jeugdbeleid

Eveneens in voorbereiding is een Jeugdagenda voor de periode 2024-2028. Hierin wordt het jeugdbeleid vervat, gericht op het gelukkig en zelfstandig laten opgroeien van jeugdigen in Baarn.

Het streven is om de ambities uit de agenda te laten ondersteunen door 'stakeholders'; personen uit domeinen zoals onderwijs, kinderopvang, gemeente en cultuur.

Feiten en cijfers over cultuur in Baarn

4.1 Subsidies voor kunst en cultuur

Bij gemeente Baarn kan subsidie worden aangevraagd voor cultuur, welzijn, sport, recreatie, monumenten (bedoeld voor eigenaren) en duurzaamheid.⁶ De doelstelling van de *Subsidieregeling culturele initiatieven* is dat er een bijdrage wordt geleverd aan het culturele leven in Baarn. De initiatieven moeten samenwerking en verbinding bevorderen en gericht zijn op de thema's uit de vorige cultuurnota: educatie, publieksbereik, innovatie en economie (zie bijlage 1).

Het subsidieplafond voor de regeling wordt door burgemeester en wethouders vastgesteld. In 2022 en 2023 bedroeg het budget € 37.000,-. Voor 2024 is het plafond vastgesteld op € 41.144,-. Alle aanvragen worden op volgorde van ontvangst beoordeeld. Als het plafond voor een jaar is bereikt, kan er alleen subsidie worden aangevraagd voor activiteiten die plaatsvinden in het daaropvolgende jaar.⁷

Er is in Baarn ook een eenmalige stimuleringsregeling voor samenwerkende culturele zzp'ers. Deze subsidie is bedoeld voor projecten van samenwerkende kunstenaars, acteurs, technici, vormgevers en andere culturele zzp'ers in 2024. De regeling steunt hiermee culturele ondernemers die hard geraakt zijn door de economische gevolgen van corona. Daarnaast geeft het een impuls aan het culturele aanbod van de gemeente.⁸ Voor projecten in 2024 is in totaal € 136.000 beschikbaar. Dit budget komt uit de coronaherstelgelden die het Rijk beschikbaar heeft gesteld.⁹

Naast incidentele cultuursubsidie, verstrekt de gemeente Baarn ook structurele subsidies. Deze structurele subsidies kunnen hoger uitvallen dan € 5.000,-. Het totale budget dat hiermee is gemoeid bedraagt € 190.440. De juridische basis voor toekenning is de Algemene Subsidieverordening Baarn 2020 in combinatie met de door de gemeenteraad vastgestelde programmabegroting. De structurele subsidies zijn vooral bestemd voor het verenigingsleven en voor evenementen. De omvang van de budgetten is historisch bepaald.

⁶ <https://www.baarn.nl/subsidie-aanvragen>.

⁷ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2018-89831.html#extrainformatie>.

⁸ <https://www.baarn.nl/eenmalige-stimuleringsregeling-cultuur>.

⁹ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR698565/1>.

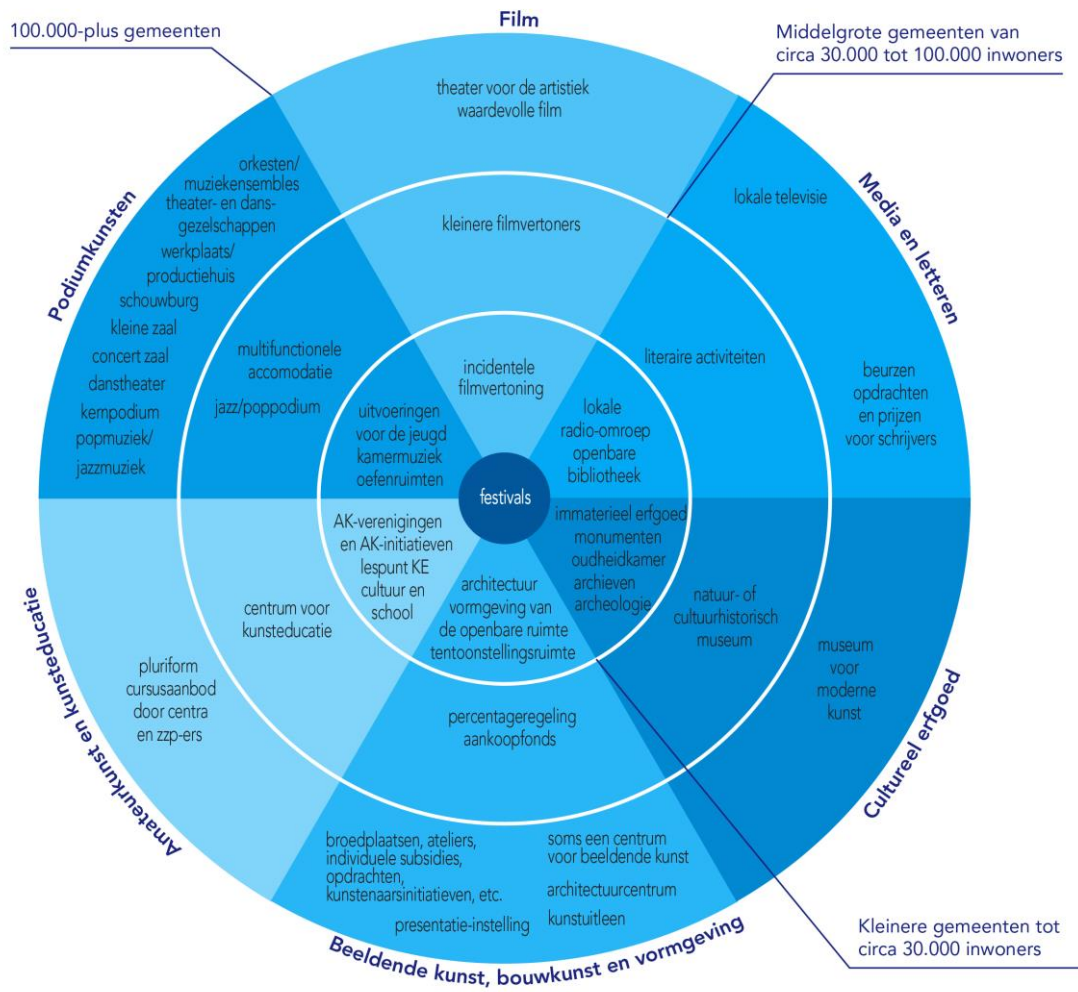
De totale cultuurbegroting van Baarn bedraagt in 2024 ca. € 1,4 mln. De opbouw is als volgt:

Soort subsidie	Begroot bedrag in 2024
Theater De Speeldoos	€ 523.114 (exclusief eenmalige aanvulling, motie 27 september 2023)
Bibliotheek	€ 511.208
Streekomroep	€ 40.786
Stichting Carillon	€ 8.217
Overige Structurele subsidies	€ 190.440
Incidentele cultuursubsidies	€ 41.144
Feesten en herdenkingen	€ 19.054

Voor 2024 is een eenmalig bedrag van € 50.000 beschikbaar gesteld voor gestegen kosten van evenementen.

4.2 De culturele infrastructuur van Baarn in perspectief

Om handvatten te bieden voor gemeentelijk cultuurbeleid ontwikkelde de VNG in samenspraak met Cor Wijn een ringenmodel dat door veel gemeenten gebruikt wordt als richtlijn voor de inrichting van de culturele infrastructuur (zie onderstaande figuur uit 2014). In dit model is een indeling beschreven in drie 'stappen': kernachtig gemeentelijk cultuurbeleid, uitgebreid gemeentelijk cultuurbeleid en alomvattend gemeentelijk cultuurbeleid. Het model geeft daarmee een overzicht van de basisinfrastructuur voor gemeenten van verschillende grootte. Het model kan als toetsingskader worden gebruikt voor de culturele infrastructuur en het opsporen van eventuele hiaten of juist de aanwezigheid van extra voorzieningen. Die extra voorzieningen, die in principe buiten het ringenmodel vallen, dragen vaak bij aan het onderscheidend vermogen van de gemeente.

In het model is het aantal inwoners het uitgangspunt, waarbij een minimaal takenpakket van de gemeente wordt aangegeven. De grenzen liggen respectievelijk bij tot circa 25.000-30.000 inwoners, tot circa 90.000-100.000 inwoners en meer dan circa 90.000-100.000 inwoners. De vier grote steden worden daarnaast nog als aparte categorie gezien.

De gemeente Baarn zit met een kleine 25.000 inwoners qua inwonertal duidelijk in de binnenring die loopt tot ca. 30.000 inwoners. Het voorzieningenpakket behorende bij deze schaalgrootte is dat van het 'kernachtige cultuurbeleid'. Dit beleid heeft overal in Nederland min of meer dezelfde elementen:

- Een openbare bibliotheekvoorziening
- Enkele lokale omroep
- Boven- en ondergrondse monumenten
- Een oudheidkamer of ander typisch lokaal museum
- Een tentoonstellingsruimte
- Aandacht voor welstand (architectuur)
- Zorg voor de openbare ruimte
- Amateurkunstverenigingen
- Cultuureducatie in het onderwijs
- Mogelijkheden om buitenschools lessen en cursussen te volgen
- Uitvoeringen voor de jeugd

- Kamermuziek (in kerken, scholen, buurtcentra ed)
- Oefen- en repetitieplekken
- Een plek waar soms films worden vertoond
- Festivals en evenementen.

We kunnen constateren dat Baarn nagenoeg volledig dit patroon volgt. Een opvallende afwijking wordt gevormd door de aanwezigheid van theater De Speeldoos met een zaal van 442 zitplaatsen. Een dergelijk soort voorziening wordt zelden in kleinere gemeenten aangetroffen. Dit is de reden dat wij in de volgende paragraaf ook nog nader op de Speeldoos ingaan.

Een andere opvallende afwijking is dat Baarn niet over een tentoonstellingsruimte beschikt en evenmin over een goed toegankelijke en aantrekkelijke oudheidkamer of over een lokaal museum.

4.3 De Speeldoos

In de zomer van 2023 deden wij een quickscan naar de exploitatie van de Speeldoos. Uit deze scan kwamen onder meer de volgende conclusies:

- Qua aantal professionele voorstellingen en bezoekers hieraan presteert De Speeldoos nagenoeg identiek aan vergelijkbare theaters.
- Die vergelijkbare theaters staan in grotere gemeenten dan Baarn. Maar weinig gemeenten van de omvang van Baarn beschikken over een theater.
- De eigen inkomsten van de Speeldoos zijn in absolute en in relatieve zin hoger dan het gemiddelde van de referentietheaters.
- Qua zelfstandige verdien capaciteit heeft de Speeldoos in de meerjarenbegroting de grenzen van het haalbare opgezocht. Het feitelijke bedrijfsresultaat zal in komende jaren eerder tegen dan meevallen.
- De gemeentesubsidie aan de Speeldoos ligt met € 460.000 (2023) een kwart lager dan het gemiddelde van de referentietheaters (€ 632.000).
- Het aandeel van de subsidie in de totale exploitatiebaten is bij de Speeldoos 35%, bij de referentietheaters 47%.
- De Speeldoos presteert objectief beschouwd goed, maar gaat zonder verhoging van de subsidie toch een faillissement tegemoet.
- Het verdienmodel van theaters maakt dat er weinig knoppen zijn waaraan De Speeldoos kan draaien.

Onder meer op grond van deze bevindingen besloot de gemeenteraad in het najaar van 2023 om de subsidie incidenteel (voor 2024 en 2025) met maximaal € 120.000 p.j. te verhogen.

4.4 Deelname aan cultuur (passief en actief)

Over 2023 zijn nog geen cijfers beschikbaar. In 2022 was de deelname aan kunst en cultuur in Baarn ongeveer als volgt (nb: de coronamaatregelen werden in februari '22 grotendeels opgeheven: daarna kwam het culturele leven geleidelijk weer op gang).

Tabel 1 **Concept**-overzicht cijfers deelname-aantallen

Organisatie	Bezoekers/ deelnemers/ cursisten	Vrijwilligers	Bijzonderheden
Openbare bibliotheek	5.691 leden 67.860 bezoeken	20 taalvrijwilligers 3 digitaal vrijwilligers	3 dBos-scholen Openingsuren p/w: 41,5
Speeldoos	Theater: 13.464 Film: 6.446 Opera: 1.017 Zakelijk: 6.000 Cultureel-maatschappelijk: 21.245	25	821 vrienden
Muziekeducatie	Muziekschool Baarn: Ca. 25 docenten Ca. Xx leerlingen Johann Sebastiaan Bachschool: Ca. Xx leerlingen Ca. 17 docenten		
Dansscholen	Rashani		
Evenementen	Cultuurfestival Baarn Koningsdag Vuurol Klaterklanken All Together		
Verenigingen	Baarns Mannenkoor: 30 leden Marmelijn: ca 150 Crescendo: XX leden Dagkoor Baarn: 40 leden		
Historische Kring Baerne	750 leden		

Belangrijk voor de cultuurdeelname is het **Jeugdfonds Sport en Cultuur Utrecht** waaraan de gemeente Baarn meedoet. Dit fonds betaalt de contributie/het lesgeld voor kinderen en jongeren uit gezinnen waar te weinig geld is voor een sportclub, muziek- of dansles, schilderen, theaterschool of een andere creatieve cursus. Een leerkracht, cultuurcoach, jeugdzorger, arts of

maatschappelijk werker in Baarn kan een aanvraag doen voor uw kind via de website <https://www.allekinderendoenmee.nl>. Als de aanvraag wordt goedgekeurd, betaalt het fonds het lesgeld, de huur van instrumenten of de aanschaf van kleding. Lesgeld wordt rechtstreeks overgemaakt naar de culturele instelling of sportvereniging.

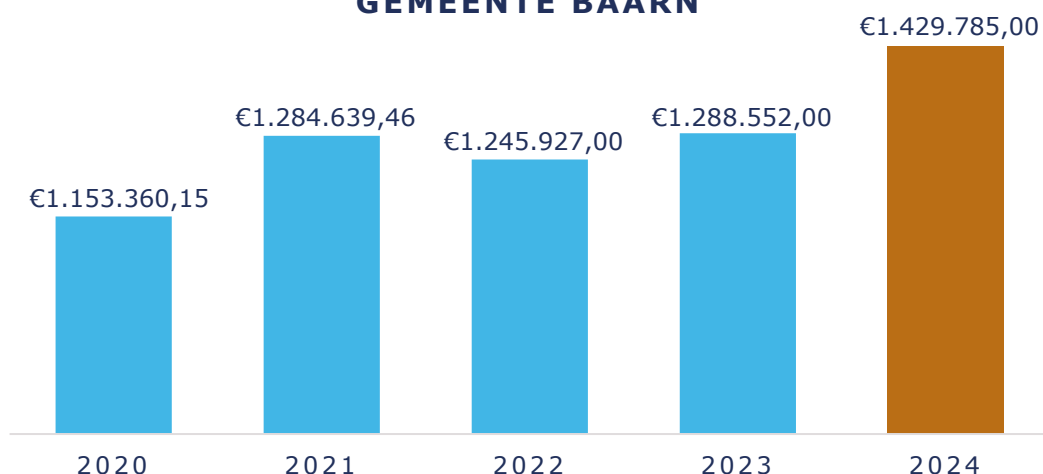
4.5 Uitgaven voor cultuur in perspectief

In 2023 werd er door de gemeente Baarn in totaal € 5.381.190,35 aan subsidie verstrekt, waarvan € 1.288.552,00 bestemd was voor cultuur. Hieronder staat een overzicht van de subsidiebedragen per beleidsdoel.¹⁰

SUBSIDIEBEDRAG PER BELEIDSDOEL GEMEENTE BAARN 2023

RECREATIE & TOERISME	€12.000,00
ADVIESRADEN	€20.460,00
SPORT (JEUGD)	€40.249,84
PARTICIPATIE	€49.010,00
OVERIG	€71.873,00
JEUGD	€88.112,11
NPO	€179.428,66
DUURZAAMHEID	€222.200,00
PEUTEROPV. & VOORSCH. EDUC.	€246.044,00
SPORT (ACCOMODATIES)	€1.003.351,00
CULTUUR	€1.288.552,00
WELZIJN & ZORG	€2.154.855,74

SUBSIDIEBEDRAG CULTUUR PER JAAR GEMEENTE BAARN

¹⁰ <https://www.baarn.nl/subsidieregister>.

Zoals in de andere grafiek hierboven te zien is, zijn de uitgaven voor cultuur in de Gemeente Baarn in de afgelopen vier jaar relatief stabiel gebleven. In 2024 zal het totaalbedrag echter omhoog gaan.

De subsidieaanvragen die tot nu toe in 2024 zijn gedaan, liggen gemiddeld 11% hoger dan de aanvragen in 2023. De stijging in 2024 wordt – net als in '23 – veroorzaakt door stijgende energieprijzen, stijgende cao-lonen en de generieke prijsinflatie.

De uitgaven voor kunst en cultuur van Baarn laten zich alleen met andere gemeenten vergelijken wat betreft het jaar 2019: de jaren 2020 en 2021 waren niet-representatieve coronajaren en het jaar 2023 is bij het CBS nog niet beschikbaar. In 2019 bedroegen de uitgaven voor cultuur van de gemeente Baarn ca. **€ 46,- per inwoner**. De cultuuruitgaven van Baarn laten zich vergelijken met de gegevens uit CBS-statline:

CBS-statline_uitgaven voor cultuur naar gemeentegrootte per taakveld							
Definitief cijfers:	2019	2019	2019	2019	2019	2019	2019
Gemeentegrootte	5 000 tot 10 000 inwoners	10 000 tot 20 000 inwoners	20 000 tot 50 000 inwoners	50 000 tot 100 000 inwoners	100 000 tot 150 000 inwoners	150 000 tot 250 000 inwoners	250 000 inwoners of meer
	euro per inwoner	euro per inwoner	euro per inwoner	euro per inwoner	euro per inwoner	euro per inwoner	euro per inwoner
Cultuurpresentatie, - productie	€ 15	€ 15	€ 23	€ 43	€ 55	€ 80	€ 118
Musea	€ 1	€ 5	€ 5	€ 13	€ 25	€ 26	€ 45
Totaal	€ 16	€ 20	€ 28	€ 56	€ 80	€ 106	€ 163
Voorlopige cijfers:	2021	2021	2021	2021	2021	2021	2021
Gemeentegrootte	5 000 tot 10 000 inwoners	10 000 tot 20 000 inwoners	20 000 tot 50 000 inwoners	50 000 tot 100 000 inwoners	100 000 tot 150 000 inwoners	150 000 tot 250 000 inwoners	250 000 inwoners of meer
	euro per inwoner	euro per inwoner	euro per inwoner	euro per inwoner	euro per inwoner	euro per inwoner	euro per inwoner
Cultuurpresentatie, - productie	€ 20	€ 16	€ 25	€ 44	€ 61	€ 89	€ 144
Musea	€ 2	€ 5	€ 6	€ 13	€ 28	€ 26	€ 47
Totaal	€ 22	€ 21	€ 31	€ 57	€ 89	€ 115	€ 191

Baarn zat in 2019 met zijn uitgaven (€ 46,- per inwoner) wat hoger dan de groep waartoe zij behoort, onder meer vanwege de jaarlijkse exploitatiesubsidie die wordt toegekend aan het theater. Maar weinig kleinere gemeenten beschikken over een eigen theater, dit is een extra voorziening die de gemeente Baarn aan haar inwoners biedt en vertaalt zich in wat hogere cultuuruitgaven.

Wat gaat goed?

Ondanks de beperkte omvang van Baarn is er een opvallend groot aanbod op het gebied van kunst en cultuur. Een brede en diverse groep aan organisaties, instellingen en individuen brengt een uiteenlopend en uitgebreid aanbod voor de inwoners van Baarn, van podiumkunsten tot aan kunstlessen, cursussen en evenementen waar ook mensen uit omliggende gemeenten op af komen. Dit rijke aanbod is een groot goed. Hieronder volgt per deelterrein een kort overzicht van de actoren en het aanbod.

5.1 Podiumkunsten

Onder podiumkunsten, ook wel de uitvoerende kunsten genoemd, worden live uitvoeringen theater, dans en muziek gerekend. In Baarn vinden de meeste vormen van zowel de professionele als de amateurs podiumkunsten in **Theater de Speeldoos** plaats. Ook vinden veel concerten en performances plaats in **Kasteel Groeneveld**, de **Pauluskerk**, het **Witte Kerkje** en op de **Brink**. De **Jardin d’Hiverre** van Bomencentrum Nederland is een commercieel geëxploiteerde evenementenlocatie. De **Wintertuin** in het Cantonspark is momenteel gesloten voor gebruik. De Speeldoos kenmerkt zich door een gevarieerd professioneel theater- en filmaanbod. Daarnaast biedt het theater een podium aan culturele Baarnse verenigingen en lokale culturele- en sociaal maatschappelijke initiatieven.

5.2 Verenigingsleven

Baarn kent een dynamisch verenigingsleven. Hieronder een overzicht van organisaties, groepen en gezelschappen die op dit moment actief zijn binnen de podiumkunsten van Baarn:

- Baarns Mannenkoor
- Baarnse Muziekring
- Bach Cantorij Baarn
- Concertkoor Baarn
- Dagkoor Baarn
- De Baarnse Bende
- De Eemzangers
- Friendship Gospel Choir
- Intervocaal
- Marantibus Concerten
- Muziekvereniging Crescendo
- Stichting Opera Varia
- Toneelgroep Karakter
- KOSMIK, productiehuis voor podiumkunsten voor Amersfoort en de regio

5.3 Cultuureducatie en bibliotheekwerk

Baarn kent meerdere instellingen die zich richten op cultuureducatie. Hieronder een overzicht van instellingen die zich richten op de cultuureducatie in Baarn:

- Atelier Langs Jan
- Ballet- en Dansschool Marut Jorquera
- Bibliotheek Baarn (onderdeel van Bibliotheek Eemland)
- Dansschool En Corps Lida
- De Kunststudio Baarn
- Marmelijn Jeugdtheaterschool Baarn
- Johann Sebastiaan Bachschool (voorheen Muziek & Dans Baarn)
- Muziekschool Baarn
- Theaterhuis Marc van Driel

De bibliotheekvestiging in Baarn maakt onderdeel uit van **Bibliotheek Eemland**, een organisatie die in vijf gemeenten (waaronder Amersfoort) actief is. Bibliotheken in zijn algemeenheid ontwikkelen zich steeds meer van organisaties gericht op boekenuitleen naar maatschappelijke bibliotheken. Ook in Baarn worden in de bibliotheek steeds meer activiteiten georganiseerd die zich richten op de speerpunten van het moderne bibliotheekbeleid. Deze staan in het Bibliotheekconvenant 2020-2023: hierin hebben de drie overheden en de bibliotheeksector afspraken gemaakt over de bijdrage van het bibliotheekwerk aan drie grote maatschappelijke opgaven:

- Een geletterde samenleving
- Participatie in de informatiesamenleving
- Een leven lang ontwikkelen.

Binnenkort heeft Bibliotheek Eemland op zes van de negen basisscholen in Baarn het concept van 'De Bibliotheek-op-School' uitgerold. Ook op het Waldheimcollege (VO) wordt dit gerealiseerd.

Op het terrein van cultuureducatie is de provinciale ondersteuningsinstelling **Kunst Centraal** belangrijk voor de scholen in het primair onderwijs. Kunst Centraal richt zich op het versterken van de creatieve kracht van leerlingen, leerkrachten, docenten en beleidsmakers. Dit gebeurt met programma's voor leerlingen, aanbod voor deskundigheidsbevordering en advies. Het programma voor de Baarnse scholen heet 'Cultuur Actief Baarn.'

5.4 Popcultuur/jeugdcultuur

Baarn kent geen poppodium of een ruimte die gericht is op pop- of jeugdcultuur. Hoewel er veel mogelijkheden zijn om verschillende vormen van lessen te volgen (muziek, toneel, dans, etc.), is er geen vaste plaats voor de jeugd in Baarn.

5.5 Makersklimaat/cultuurproductie

Jett Rebel (Jelte Tuinstra) groeide op in Baarn. Baarn kent relatief veel actieve kunstenaars: musici, theatermakers, schrijvers, beeldend kunstenaars, ontwerpers et cetera. Het prettige woonklimaat en de centrale ligging van Baarn zijn hier debet aan. Plekken om samen aan producties te werken of kunstuitingen te tonen zijn echter schaars: het meeste gebeurt in eigen werk- en oefenruimten. In paragraaf 5.2 gaan we hierop nader in.

Tot 2022 werd tien jaar lang bij de nieuwjaarsreceptie van de gemeente de jaarlijkse **Cultuurprijs** uitgereikt. Op deze manier werd een organisatie of persoon die zich actief inzet voor cultuur in Baarn in het zonnetje gezet. Bovendien was het een belangrijk moment voor verenigingen om zich te presenteren met een optreden. Deze traditie is in 2022 gestagneerd.

Nog wel vitaal is de **Baarnse Literatuurprijs**. Deze is in 2011 door de Stichting Cultureel Festival Baarn in het leven geroepen als een landelijke wedstrijd in het schrijven van korte verhalen, met als uitgangspunt de lengte van een column. Er wordt elk jaar gewerkt met een thema. In 2024 is het thema: "HET GASTENBOEK". De prijsuitreiking wordt op feestelijk wijze gevierd tijdens het Cultureel Festival Baarn (31 augustus 2024).

5.6 Beeldende kunst

In aansluiting op het grote aantal kunstenaars in Baarn kent de gemeente sinds 1989 een tweejaarlijkse **Open Atelierroute**. De route trekt altijd veel bekijks. Bezoekers komen zowel uit Baarn, als (ver) daarbuiten. Tijdens het weekeind van de route stellen een dertigtal Baarnse kunstenaars hun atelier of expositieruimte open. De laatste editie was in augustus 2022.

Een andere presentatievorm is de **Kunst Kijk Route Baarn**. Deze vond laatstelijk plaats in het najaar van 2023. Vier weken lang konden wandelaars en fietsers kunst bekijken achter de ramen, op de vensterbanken en in de tuinen van Baarnse kunstenaars.

Tijdens het Cultureel Festival -ieder jaar in het begin van september als opening van het culturele seizoen – is er op de Brink altijd een **Kunstmarkt** waaraan meer dan 40 kunstenaars deelnemen.

Het digitale platform **Kunsthuis Baarn** huisvest een gevarieerde groep Baarnse kunstenaars. Hun disciplines variëren van schilderen en tekenen tot aan fotografie en beeldhouwen. Toen het Koetshuis in 2019 een nieuwe huurder kreeg, konden de kunstenaars daar niet langer hun werk tentoonstellen. Sindsdien leeft de organisatie een "nomadebestaan". Kunsthuis Baarn exposeert "waar en wanneer het kan", biedt workshops aan en maakt ook werk in opdracht.

5.7 Musea/erfgoed

Hoewel Baarn geen eigen museum kent, zijn er wel veel rijks- en gemeentelijke monumenten te vinden. Naast Kasteel Groeneveld en Paleis Soestdijk staan er ook veel villa's, woonhuizen en kerken op de monumentenlijst.

Stichting Escher in Baarn wil dat de kracht van kunstenaar M.C. Escher aanwenden om Baarn aantrekkelijker te maken en de liefhebbers van Eschers werk dichterbij de maker en zijn inspiratie te brengen. Het initiatief inspireert ondernemers, burgers en het lokale bestuur om samen te werken aan een vitaal dorp.

De **Historische Kring Baerne** houdt zich bezig met het bewaren en bewaken van en het belangstelling kweken voor het Baarnse culturele en monumentale erfgoed. Door kennis te verspreiden hopen zij de Baarnse bevolking te wijzen op de karakteristieke en historisch waardevolle elementen van hun dorp. De Historische Kring Baerne heeft een "Oudheidkamer" die fungeert als verenigingscentrum met expositieruimte, documentatiecentrum en objectendepot. Deze ruimte is gehuisvest op de kelderverdieping van de bibliotheek en is vrij toegankelijk op woensdag- en zaterdagmiddagen.

Initiatiefgroep Koloniaal Verleden Baarn organiseerde in 2022 en 2023 bijeenkomsten, brainstormsessies en wandelingen over de koloniale geschiedenis van Baarn. Hun activiteiten haalden meermaals het lokale nieuws.

Stichting Carillon is sinds 2000 verantwoordelijk voor het verzorgen van bespelingen en concerten, het programmeren van het automatisch spel en het houden van toezicht op het onderhoud van de Pauluskerk.

5.8 Evenementen/festivals

Door het hele jaar heen worden er festivals en evenementen georganiseerd in Baarn. Naast algemene evenementen zoals de jaarlijkse **4 en 5 mei herdenkingen** (georganiseerd door Comité 4 en 5 mei Baarn), **de Avondvierdaagse, Koningsdag** (georganiseerd door Oranjevereniging Baarn & Oranje) en de **Sinterklaasintocht** (georganiseerd door Stichting Intocht Sinterklaas), genieten (of genoten) ook onderstaande festivals bekendheid:

- Alltogether Ontmoetingsfestival Baarn (Stichting SANDESH)
- Cultureel festival Baarn (Stichting Cultureel Festival Baarn)
- De Open Atelierroute (Open Atelierroute Baarn)
- Festival Groeneveld (Stichting Gooisch Klassiek)
- Gluren bij de Buren (Stichting de Bühne)
- Het Notenkrakerfestival (Organisatie Stichting Notenkraker)
- Klaterklanken (Stichting Klaterklanken)
- Kunst op Stand (Stichting Kunst op Stand)
- Lumineus
- Midsummer Celebration
- Theaterfestival Vuurol (Theaterie 't Open Doekje)
- Volkskerstzang (Raad van Kerken Baarn)
- Vorstelijk Proeven
- Met Kerst: de Kerststallen: particulier initiatief

Stichting de **CultuurContainer** is een culturele organisatie in Baarn die is opgericht met het doel projecten te organiseren die cultuurparticipatie en sociale cohesie stimuleren.

De **Werkgroep Evenementen Baarn (WEB)** streeft ernaar een betere samenwerking en afstemming te bewerkstelligen tussen de organisatoren van de grotere evenementen onderling en met de gemeente Baarn. De werkgroep doet dit uit bezorgdheid over de toekomstbestendigheid van de evenementen in Baarn: in de volgende paragraaf komen daarop terug.

In de vorm van **Jardin d'Hiverre** beschikt Baarn aan de noord-west zijde van de kern over een bijzondere locatie voor evenementen (voor 80 tot 450 personen). Het uit twee verdiepingen bestaande gebouw bevindt zich in de parkachtige omgeving van Bomencentrum Nederland en draait geheel op eigen inkomsten.

5.9 Media

Het lokale nieuws kan worden gelezen in de **Baarnsche Courant**.

Tot 2023 was er sprake van een echt lokale omroep: **RTV Baarn** (de overkoepelende naam van voorheen Eemland TV en Baarn FM). Begin 2023 ging RTV Baarn op in **Eemland1** vanwege een herziening van de Mediawet. De regionale omroep Eemland1 werkt voor vijf gemeenten. De nieuwgevormde regionale omroep ontvangt structurele subsidie van de betrokken gemeenten, waaronder Baarn.

Eemland1 was tot voor kort gevestigd in Lokaal O. Nu deze locatie gaat sluiten moet Eemland1 uitzien naar een andere plek om vanuit te opereren.

Wat kan beter?

Hoewel het aanbod breed is en er - vooral door ouderen - veel aan culturele activiteiten wordt deelgenomen en daarnaast de motivatie om iets cultureels te organiseren in Baarn groot is, zijn er ook knelpunten in de sector. In de gemeentelijke startnotitie (najaar 2023) zijn deze al aangeduid. Op basis van gesprekken met sleutelpersonen uit het Baarnse kunst- en cultuurveld, ambtenaren en wethouders hebben we de uitdagingen die in de startnotitie stonden aangevuld, aangescherpt en geordend naar zes (clusters van) knelpunten:

- Tekortkomingen culturele accommodaties
- Tekort aan ontmoetingsplekken bij jong en oud
- Behoeftte aan ruimte en faciliteiten voor expressie en ontwikkeling
- Aantasting van de organisatiekracht
- Verbeterpunten cultuurdeelname en cultuurmarketing
- Behoeftte aan herijking van het subsidiebeleid

In onderstaande paragrafen lichten we deze knelpunten toe.

6.1 Tekortkomingen culturele accommodaties.

De twee belangrijkste culturele accommodaties van Baarn vertonen aanzienlijke tekortkomingen.

6.1.1 Openbare bibliotheek

Het gebouw van de openbare bibliotheek voldoet zowel qua uitstraling als qua functionaliteiten niet meer aan de eisen van deze tijd. Ook voldoet de benedenverdieping, waar meerdere organisaties gebruik van (willen) maken niet aan de (arbo) eisen die gelden voor een langdurig gebruik of het organiseren van activiteiten of bijeenkomsten. De bibliotheek heeft weinig mogelijkheden om in eigen huis een aantrekkelijk verblijfsklimaat te realiseren (bv voorzien van horeca). Ook kan zij in eigen huis niet programmeren (denk aan lezingen in het kader van leesbevordering, informatie-bijeenkomsten, kindertheater, debatavonden, exposities, cursussen etc.): hiervoor kan in bepaalde gevallen worden uitgeweken naar de Speeldoos. In bijlage 3 is de vierkante meterbehoefte van de bibliotheek weergegeven uitgaande van een 'stand alone' gebouw (dus: geen dubbelgebruik van ruimten met andere organisaties).

6.1.2 De Speeldoos

De Speeldoos werd eind januari 2024 uitgeroepen tot het beste kleine theater van Nederland. Deze mijlpaal werd bereikt ondanks het feit dat al een aantal jaren in de gemeente van gedachten wordt gewisseld over de toekomst van De Speeldoos omdat het gebouw gedateerd is en niet meer voldoet aan de eisen van deze tijd qua functionaliteiten (gebruik van ruimten, techniek etc) en beleving. De gebrekkige artiestenfoyer is al jarenlang een groot minpunt van het theater en de slechte interne geluidsisolatie maakt dat zalen niet gelijktijdig kunnen worden gebruikt.¹¹ Ook veel andere ruimtes in het pand zijn veel minder in gebruik dan mogelijk zou zijn. Een kleine zaal wordt

¹¹ Februari jl. werd de Speeldoos, na drie keer eerder te zijn genomineerd, uitgeroepen tot het beste kleine theater van Nederland door de Vereniging Vrije Theaterproducenten (VVTP). De artiestenfoyer is hiermee kwalitatief echter bepaald niet in overeenstemming.

node gemist en is eigenlijk een must om – in combinatie met een grote zaal – een goede exploitatie te kunnen draaien met ook inkomsten uit evenementen. Een en ander beperkt de exploitatiemogelijkheden van Theater de Speeldoos.

Momenteel loopt er een scenario-onderzoek naar de toekomst van De Speeldoos: in kaart wordt gebracht wat ervoor nodig is om het theater toekomstbestendig te maken, met scenario's voor 10 (€ 4 mln.), 20 en 40 jaar.

6.2 Tekort aan ontmoetingsplekken voor jong en oud

6.2.1 Jong

"Ik ken alle bankjes in Baarn" werd onlangs opgetekend uit de mond van een Baarnse jongere. Er is behoefte aan een plaats waar jeugdigen tot 18 kunnen samenkomen. Tot niet lang geleden was er sprake van een 'jeugdhonk', maar kort nadat dat was weggehaald, kwam de discussie over een sociaal-culturele ontmoetingsplek voor jeugdigen opnieuw op gang. Er zou gezocht moeten worden naar nieuwe manieren om jeugdigen een plek te bieden die uitnodigt om – onder veilige condities – samen te komen. Een plek van ontmoeten, een plek waar huiswerk kan worden gemaakt, waar kan worden relaxt met een kopje koffie of thee en waar jeugdigen hun talenten kunnen ontplooien. Nu zijn er, behalve bij de sportclubs, in feite geen ontmoetingsplekken voor jeugdigen in Baarn.¹²

6.2.2 Oud

Er is ook behoefte aan een uitnodigende en toegankelijke 'huiskamer' voor de oudere inwoners van Baarn. Op dit moment is er amper een locatie waar inwoners op een vrijblijvende manier samen kunnen komen zonder dat ze een ticket hoeven te kopen of gebruik moeten maken van horeca.¹³ Een term die in dit kader momenteel in zwang is, is 'third space', oftewel een derde plek. Dit is een plek waar mensen (ouderen, jongeren, zzp-ers) buiten hun woning en vaste werkplek naar toe gaan om te ontspannen, te werken en deel uit te maken van het sociale leven (zie ook het onderzoek van [de Plekkenmakers](#), § 3.3). Het concept van de third space won al vóór de coronatijd terrein, maar staat sindsdien volop in de belangstelling. Veel gemeenten gebruiken de openbare bibliotheek als hoeksteen voor het realiseren van zo'n plek en beschouwen dit als een maatschappelijke voorziening.

6.3 Behoeftte aan ruimte en faciliteiten voor expressie en ontwikkeling

6.3.1 Er is een tekort aan oefen- en speelplekken voor Baarnse initiatieven

De Speeldoos moet vaak 'nee verkopen' omdat de ruimten daar niet gelijktijdig kunnen worden gebruikt. Daarnaast ervaren de verenigingen de huur van de Speeldoos soms al (te) duur, ook al hanteert de Speeldoos voor hen een sociaal-cultureel tarief. Andere geschikte plekken voor muziek-, dans- en theaterrepetities zijn er echter bijna niet binnen de gemeente. De ruimten die er zijn worden ondanks beperkingen intensief benut, denk aan het gebouw van Muziekvereniging Crescendo Baarn of aan Ballet- en Dansschool Marut Jorquera.

Hij zou interessant voor Baarn kunnen zijn als een productiehuis als KOSMIK (het productiehuis in Amersfoort en regio voor actuele podiumkunsten) af en toe zijn tenten zou kunnen opslaan in de Speeldoos. KOSMIK richt zich op talentontwikkeling, coaching en artistieke en zakelijke begeleiding

¹² 90% van de Baarnse jeugd tussen de 10 en 17 is lid van een sportvereniging.

¹³ Zoals elders in dit document gememoreerd: Lokaal O gaat sluiten, de Wintertuin is al dicht en de Speeldoos biedt slechts beperkt mogelijkheden. Vele initiatieven in de gemeente zijn op zoek naar ruimte.

van authentieke podiumkunstenaars en biedt expertise op het gebied van productie, marketing en management aan. Een nauwere relatie met Jeugdtheaterschool Marmelijn is dan wellicht ook aan te gaan.

6.3.2 Er is een tekort aan plekken voor vaste en tijdelijke exposities.

Zowel de kunstenaars in Baarn als de Historische Kring Baerne missen in de gemeente een plek waar ze – op vaste of tijdelijke basis – tentoonstellingen kunnen organiseren. Hiervoor is geen enkele bestaande locatie echt geschikt. De toevlucht die nu wordt genomen tot winketalages Kunst Kijk Route Baarn), woonkamers (Open Atelier Route) en de kelder van de bibliotheek (Historische Kring) is verre van ideaal en past eigenlijk niet bij het kunstzinnige en cultuurhistorische profiel dat Baarn kenmerkt. De Historische Kring zou graag beschikken over een locatie om 'het verhaal van Baarn' te kunnen vertellen.

6.4 Aantasting van de organisatiekracht

6.4.1 Financiële- en regeldruk bij evenementen

De evenementen zijn door toenemende regeldruk in het nauw gekomen. Door de veranderde wet- en regelgeving is de werkdruk voor organisatoren flink toegenomen. Maar misschien nog wel belangrijker is het vergaande risico van aansprakelijkheid voor stichtingen, verenigingen en haar bestuursleden, zelfs ook in privé. De Werkgroep Evenementen Baarn (WEB) heeft de talrijke knelpunten geïnventariseerd: ze zijn weergegeven in bijlage 4. De gemeente Baarn heeft al aangegeven zich verantwoordelijk te voelen en de zorgen van het WEB te begrijpen. Er is een toezegging gedaan dat de gemeente gaat onderzoeken hoe de zorg over de diverse knelpunten kan worden weggenomen. In het kader van de kunst- en cultuurvisie is dit een belangrijk aspect: zorgen dat er een adviesdocument voor stichtingen en verenigingen komt over hoe om te gaan met de vele eisen die tegenwoordig aan evenementen en -organisatoren worden gesteld.

6.4.2 Er is gebrek aan samenwerking binnen de lokale kunst- en cultuursector.

De **Stichting Cultuur Platform Baarn (CPB)** zou in het culturele leven van Baarn een centrale rol kunnen spelen, maar heeft zichzelf eind 2022 on hold gezet, in afwachting van een gemeentelijk beleidskader. Door gebrek aan een (actief) overkoepelend platform en enkele interne fricties binnen de sector wordt er thans minder samen gewerkt of georganiseerd dan mogelijk. Een buitenboordmotor in de vorm van een combinatiefunctionaris of cultuurcoach die de samenwerking – ook met andere sectoren in Baarn zoals het sociaal domein en het onderwijs - van impulsen voorziet wordt node gemist.

Ook de samenwerking tussen Bibliotheek Eemland en de Historische Kring Baerne verloopt stroef en behoeft verbetering.

6.5 Verbeterpunten cultuurdeelname en cultuurpromotie

6.5.1 De promotie van de culturele activiteiten zou verbeterd kunnen worden

Via verschillende wegen vindt communicatie plaats over culturele activiteiten in Baarn. Alle culturele activiteiten in de gemeente "vullen" het merk Vorstelijk Baarn. Op het digitale kunst- en cultuurplatform Cultuur in Baarn wordt daarnaast het actuele aanbod aan activiteiten op het gebied van kunst en cultuur weergegeven (www.cultuurinbaarn.nl). Een deel van het kunst- en culturaanbod staat ook op de website 'Op de Heuvelrug'. Ook de vereniging van winkeliers en ondernemers in het centrum heeft een website waar culturele activiteiten in het centrum op staan

(www.centrumbaarn.nl). Daarnaast communiceren culturele organisaties en de gemeente via sociale media over culturele activiteiten. De vraag is in welke mate waarin verschillende doelgroepen bereikt worden met de huidige manier van promoten en of hierin verbeteringen mogelijk zijn.

6.5.2 Er is behoefte aan meer wisselwerking met het sociaal domein

Het voorgaande punt geeft het al aan: culturele activiteiten zouden veel nauwer betrokken kunnen worden bij het sociaal domein. In paragraaf 3.3 gaven we aan dat in Baarn het concept van *positieve gezondheid* centraal staat in het beleid. De eigenschappen van positieve gezondheid die van belang zijn worden ook zeker bevorderd door het ondernemen of ondergaan van culturele activiteiten. Denk aan: meedoen, mentaal welbevinden, kwaliteit van leven en zingeving. Het cultuurbeleid zou voor een belangrijk deel aan deze doelen kunnen worden opgehangen, want ze zijn voor een ieder in Baarn van belang. En om de wisselwerking tussen het culturele en het sociale domein te bevorderen is organisatiekracht nodig.

6.5.3 De cultuurdeelname kan nog worden vergroot

Het streven van de gemeente is om de drempel voor cultuurdeelname zo laag mogelijk te leggen: cultuur is van en voor iedereen. In lijn met het rijksbeleid en provinciaal beleid voor cultuurparticipatie kan breder gekeken worden naar de behoeften en initiatieven van verschillende doelgroepen (in het bijzonder jeugdigen en ouderen) en naar het verlagen van drempels (inhoudelijk, financieel of praktisch). Het actief deelnemen aan kunstzinnige en culturele activiteiten is van groot belang voor de ontwikkeling, identiteit en vitaliteit zowel jong als oud.

6.6 Er is behoefte aan herijking van het subsidiebeleid

Her en der in de Baarnse cultuursector is er onvrede over het 'subsidiegebouw'. Er is behoefte aan subsidiekaders die duidelijker en eigentijdser zijn. De volgende knelpunten worden gesignaleerd:

- Het evenementenbudget is te klein in relatie tot de almaar stijgende organisatiekosten.
- De balans tussen de budgetten voor enerzijds vaste subsidies (€ 190.000) en anderzijds incidentele subsidies (€ 41.000) kan beter en verdient heroverweging.
- Het subsidieplafond van € 5.000 bij de incidentele subsidies lijkt wat willekeurig en is niet met de tijd meegegroeid.
- Structurele subsidies worden jaarlijks "op de automatische piloot" toegekend zonder dat een kritische afweging wordt gemaakt.
- Structurele subsidies zouden ook voor meerdere jaren kunnen worden toegekend.
- Het budget voor cultuur is aan de (te) krappe kant. De gemeente is echter niet ruim bij kas.
- Organisatoren die geen relatie hebben met Baarn kunnen toch subsidie verkrijgen voor initiatieven in Baarn. Hierdoor wordt de spoeling voor organisatoren uit Baarn dunner.

6.7 Inwonersenquête 2022

In 2022 is een enquête gehouden onder de inwoners van Baarn over het culturele aanbod. De antwoorden zijn uiteraard niet representatief voor alle inwoners van Baarn, maar er blijken wel gepassioneerde meningen uit. Het beeld dat uit deze meningen naar voren komt is:

- Inwoners vinden dat een levendig centrum (i.e. rond de Brink) vereist dat daar een bibliotheek of cultureel centrum/ cultuurhuis is cq blijft. Sommigen willen ook de Speeldoos naar het centrum verplaatst zien.
- De term 'cultureel hart' wordt regelmatig gebruikt als het gaat om de invulling van de Brink en omgeving.

- Een combinatie van de bibliotheek met horeca, ontmoetingsruimte, evt werkruimten en expositieruimte en evt. een podium wordt door menigeen als wenselijk gezien. Het Huis van Eemnes wordt als goed voorbeeld genoemd.
- Evenementen in het centrum worden zeer gewaardeerd.
- Het Arcadegebouw wordt als zo lelijk ervaren dat het afbreuk doet aan de Brink en het centrumgebied.
- Over de toekomstige locatie van Theater de Speeldoos én over de noodzakelijke kosten van verbouwing zijn de meningen verdeeld.
- Over de toekomstige bestemming van Paleis Soestdijk en de kosten daarvan leven sterke opvattingen.

6.8 Conclusies

Baarn kent een opvallend rijk en divers cultureel leven. Dit is iets om te koesteren, want het bepaalt de kracht en de aantrekkelijkheid van Baarn als woon- en werkgemeente.

Er zijn wel knelpunten. De belangrijkste hiervan zijn in de kern als volgt samen te vatten:

- Er is in Baarn vooral een **tekort aan goede culturele plekken** (i.e. locaties). Deze plekken worden in het bijzonder gemist in en rond het centrumgebied.
- Er is - door omstandigheden - in verschillende opzichten een gebrek aan **organisatiekracht**.

De uitdaging voor Baarn is om de knelpunten op het gebied van kunst en cultuur te verbinden met de grotere opgaven cq beleidskaders: de Omgevingsvisie (incl. de Centrumvisie) en het Sociaal Domein. De kunst- en cultuurvisie zou deze beleidskaders als vertrekpunt kunnen nemen.

Vanwege de veelheid aan thema's en de beperkte organisatiekracht lijkt het hierbij goed om het cultuurbeleid in de komende jaren te beperken tot **enkele duidelijke speerpunten**. Prioriteiten stellen is echt een must, ook gezien de beperkte middelen (geld en menskracht) van de gemeente).

Gezien de grote behoefte aan ruimten die er klaarblijkelijk is bij culturele en maatschappelijke organisaties, zou het te overwegen zijn om hier **nader onderzoek** naar te doen (lees: een concrete inventarisatie van te maken).

De uitkomsten van de kunst- en cultuurvisie moeten in het najaar van 2024 idealiter landen in het Plan Maatschappelijk Vastgoed.

Verdere traject

Dit informatiedocument maakt onderdeel uit van een traject dat moet leiden tot vaststelling van een kunst en cultuurvisie door de gemeenteraad van Baarn. Het volgende stappenplan wordt doorlopen.

- ✓ Gesprekken met enkele sleutelpersonen: weken 3, 4 en 5 (januari).
- ✓ Starbijeenkomst met het culturele veld: Cultureel Café Baarn, 2 februari.
- ✓ Uitvoeren scholierenenquête: weken 5 en 6 (januari-februari).
- Uitkomsten scholierenenquête beschikbaar: ca. 12 februari.
- Gespreksavond met jongeren: 13 februari.
- Startdocument beschikbaar: medio februari.
- Korte enquête basisscholen, groep 7-8 (begin maart). Digitaal verspreiden via schooldirecteuren: weken 7 en 8 (februari).
- 1^e gesprekstafel met belanghebbenden en geïnteresseerden: 27 februari.
- Brede inwonerenquête (als deze meerwaarde heeft ten opzichte van de enquête uit 2022): na 27 februari (i.e. maart 2023).
- Enquête naar behoeften aan culturele ruimtes (uitzetten bij culturele organisaties): na 27 februari (i.e. maart 2023).
- 2^e gesprekstafel met belanghebbenden en geïnteresseerden: 12 maart.
- Terugkoppeling naar de gemeenteraad: 26 maart.
- Verdiepende gesprekstafels: begin april.
- Kunst- en cultuurvisie richting college van B. en W: eind april/begin mei .
- Behandeling in gemeenteraad: na het zomerreces.

Bijlage 1. Subsidie-regeling culturele initiatieven

Initiatieven die in aanmerking willen komen voor subsidie moeten samenwerking en verbinding bevorderen en gericht zijn op de thema's uit de vorige cultuurnota: educatie, publieksbereik, innovatie en economie. Aanvragen voor culturele initiatieven worden aan de volgende criteria getoetst:

- Het initiatief is gericht op de inwoners van Baarn.
- Het initiatief is uitvoerbaar en realistisch.
- Het initiatief past in één of meerdere door de gemeente benoemde thema's zoals opgenomen in de nota Kunst en Cultuur te weten educatie, publieksbereik, innovatie, economie. Hiermee dragen de initiatieven bij aan één of meerdere maatschappelijke effecten:
 - Initiatieven dragen bij aan de ontwikkeling van de culturele bagage van alle Baarnse kinderen.
 - Initiatieven dragen bij aan de participatie van en verbinding tussen verschillende groepen (kwetsbare) inwoners en jeugd. Initiatieven dragen bij aan een levendig centrum en/of versterken de aantrekkingskracht voor toeristen, bezoekers, bedrijven en inwoners.
- Het initiatief is (financieel) laagdrempelig toegankelijk, en sluit geen deelnemers uit.
- Er wordt vanuit het initiatief samenwerking gezocht met andere culturele en/of maatschappelijke organisaties of ondernemers en er is een breed draagvlak in de Baarnse samenleving.
- Het initiatief is onderscheidend ten opzichte van wat er al is.
- Er wordt indien van toepassing rekening gehouden met benodigde vergunningen en wet- en regelgeving.
- Het doel van het initiatief is niet daarmee winst te maken.
- Voor hetzelfde initiatief kan maximaal drie keer subsidie worden aangevraagd.
- De incidentele gemeentelijke subsidie bedraagt maximaal 75% van de subsidiabele kosten in de totale begroting en maximaal € 5.000,-.

Bijlage 2. Subsiestaat cultuur

De instellingen die in 2023 structurele subsidie ontvingen, zijn in onderstaand overzicht aangemerkt met een *.

Subsidieaanvrager	Activiteit	Subsidiebedrag
Stichting De Speeldoos*	Exploitatie Stichting de Speeldoos	€ 474.631,-
Stichting Bibliotheken Eemland*	Bibliotheekactiviteiten	€ 459.635,-
Stichting Natuur- en Milieu Centrum Baarn*	Stichting Natuur en milieu De Groene Inval	€ 96.500,-
Stichting RTV Baarn*	RTV Baarn 2023	€ 36.678,-
Muziekvereniging Crescendo*	Individueel Muziekonderwijs, Jeugdsubsidie en SingAlong	€ 20.326,-
Stichting Kunst Centraal*	Kunstmenu en Cultuurprogramma	€ 20.286,-
Stichting Marmelijn Jeugdtheaterschool Baarn*	Jaarlijkse subsidie Stichting Marmelijn Jeugdtheater Baarn	€ 19.799,-
Historische Kring "Baerne"*	Historische Kring Baerne	€ 16.021,-
Oranjevereniging Baarn	Koningsdag Baarn	€ 15.000,-
Stichting Muziek- en Dansonderwijs Baarn*	Het geven van muziek en danslessen voor de jeugd van baarn van 0-18 jaar	€ 14.534,-
Toneelgroep Karakter*	Structurele subsidie Toneelgroep Karakter	€ 10.326,-
Oranjevereniging Baarn en Oranje	Koningsdag Baarn	€ 8.700,-
Stichting Carillon Baarn*	Het instandhouden en bespelen van het Carillon en de toren van de Pauluskerk, Brink, Baarn	€ 7.389,-
Stichting Atelier Langs Jan*	Kinderatelier Langs Jan	€ 7.279,-
Stichting Cultureel Festival Baarn*	Cultureel Festival Baarn	€ 6.828,-
Stichting de Bühne*	Gluren bij de Buren Baarn 2023	€ 6.649,-
Stichting Intocht van Sint Nicolaas te Baarn	Sinterklaasintocht 2023	€ 5.892,-

Subsidieaanvrager	Activiteit	Subsidiebedrag
Stichting SANDESH (boodschap) Baarn*	Alltogether ontmoetingsfestival	€ 5.744,-
	Alltogether ontmoetingsfestival	€ 5.000,-
Concertkoor Baarn	Herdenkingsconcert 2023	€ 5.500,-
	Jubileumconcerten 2023 Concertkoo Baarn	€ 2.000,-
Stichting Streekomroep Eemland 1	Eenmalige bijdrage initiële kosten Eemland1	€ 5.200,-
Stichting Klaterklanken	Klaterklanken	€ 5.000,-
Stichting Marantibus	Marantibus Concerten 2023	€ 5.000,-
	Marantibus Concerten 2023	€ 3.000,-
Stichting Opera Varia	Muziek in de Koepel 2023	€ 5.000,-
Stichting Theaterie 't Open Doekje*	Theaterfestival Vuurol	€ 5.000,-
Baarns Mannenkoor	Optreden Centrum Baarn	€ 3.500,-
Stichting Het Wilde Oog	Joseph Beuys in Baarn	€ 3.000,-
Initiatiefgroep Koloniaal Verleden Baarn	Koloniaal Verleden Baarn	€ 2.320,-
Raad van Kerken Baarn*	Organiseren Volkskerstzang	€ 1.967,-
Open Atelier Route (OAR)	Open Atelierroute	€ 1.848,-
Particulier	De Baarnse Bende, vervolgproject: Paradiso, wat maakt ons gelukkig?	€ 1.500,-
Stichting De Baarnse Muziekkring	Familieconcert Haren en Snaren	€ 1.000,-
Stichting Kunst op Stand	Kunst op stand	€ 500,-
Totaal structureel		€,-
Totaal herdenkingen		
Totaal incidenteel		€,-
TOTAAL		€ 1.288.552,-

Bijlage 3. Ruimte- behoefte bibliotheek en Historische Kring

Hieronder is de vierkante meterbehoefte van **Bibliotheek Eemland** weergegeven uitgaande van een 'stand alone' gebouw (dus: geen dubbelgebruik van ruimten met andere organisaties).

Bibliotheek	
Collectie (incl. balie / uitleenautomaten etc.)	636
Interne logistiek en sorteerruimte	100
<i>Totaal bibliotheek:</i>	<i>736</i>
Activiteiten	
Activiteitenruimte 1 (groot)	100
Activiteitenruimte 2 (klein)	30
<i>Totaal activiteiten:</i>	<i>130</i>
Kantoren	
Kantoorwerkplekken (3 of 4)	40
Overlegruimte	15
Pauzeruimte	20
<i>Totaal kantoren</i>	<i>75</i>
Facilitaire ruimten	
Opslag algemene middelen / schoonmaak	25
ICT voorzieningen (server)	25
Technische ruimten	50
<i>Totaal facilitaire ruimten</i>	<i>100</i>
Totaal binnen:	991

Ook de **Historische Kring Baerne** heeft een ruimtebehoefte. De wens van de kring is om te kunnen beschikken over tentoonstellingsruimte (ca. 200 m²), depotruimte (300 m²) en – in beperkte mate over kantoor- en vergaderruimte (ca. 100 m²).

Bijlage 4. Inventarisatie Werkgroep Evenementen Baarn

VERGUNNINGEN

De laatste jaren zijn er voor de organisatoren van de grotere evenementen heel veel werkzaamheden bijgekomen. Neem bijvoorbeeld het aanvragen van de noodzakelijke vergunningen. Zo liep je in 2014 nog gewoon het gemeentehuis in, sprak je de bewuste ambtenaar aan, kreeg je een stempel op je aanvraag, betaalde je een kleine €30,00 aan leges, en het feest kon beginnen. Sinds het ongeluk met de monstertruck in Haaksbergen in september 2014 zijn de regels echter enorm aangescherpt en wordt er veel meer verwacht van de organisator van een evenement. Er moest de afgelopen jaren voor de aanvraag van een vergunning veel meer (technische) informatie worden aangeleverd en plannen worden ingediend dan voorheen. Soms was de gevraagde informatie, benodigd voor de vergunning, met de beste wil van de wereld nergens te vinden en zat je als bestuur met de handen in het haar. Niet altijd was duidelijk welke vergunningen of ontheffingen nu echt nodig waren voor je evenement. Gelukkig is er de afgelopen paar jaar in de snelheid van afhandeling van de vergunningsaanvragen bij de gemeente Baarn duidelijk iets verbeterd. Ook de terugkoppeling vanuit de gemeente is goed en constructief te noemen. Enkele kleine verbeterpunten zijn geïnventariseerd en door de gemeente opgepakt, zoals bijvoorbeeld een checklist bij de aanvraag van vergunningen. Maar er is meer. Veel meer.

AANSPRAKELIJKHEID EN WBTR

De aangescherpte wet- en regelgeving op het gebied van aansprakelijkheid van bestuursleden is een enorme zorg voor de organiserende comités. Zo is per 1 juli 2021 de wet WBTR (Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersoon) van kracht waardoor het mogelijk is de bestuurders aansprakelijk te stellen voor ontstane schade (materieel en immaterieel). Dat geldt niet alleen voor de bestuurders in hun functie binnen de vereniging of stichting, maar kan ook worden doorgevoerd in privé omdat bestuurders hoofdelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld. De belangrijkste voorwaarden en regels uit de WBTR zijn: het voorkomen van wanbestuur, hoofdelijke aansprakelijkheid bestuurders, stemrecht niet gebruiken door bestuurder met tegenstrijdige belangen, meervoudig stemrecht volgens regels vastleggen, regelen hoe te handelen bij ontstentenis of belet van een bestuurder. De laatste drie moeten ook beschreven staan in de statuten van de vereniging of stichting. Bestuurders moeten ook meer en meer aan allerlei andere wettelijke voorwaarden voldoen. Naast de WBTR is er ook de wet WWFT (wet voorkoming van witwassen en financieren terrorisme). Bestuurders moeten ingeschreven zijn in het UBO register (Ultimate Beneficial Owner) en een PEP verklaring deponeren (Politically Exposed Person). Als al deze zaken niet goed worden geregeld lopen stichtingen en verenigingen, en hun bestuursleden, een groot risico. En dan wil geen enkel weldenkend mens nog bestuurslid worden van een vrijwilligersorganisatie.

KVK EN STATUTEN

Veel zaken kun je gemakkelijk zelf doen. Ten eerste is het zaak dat de juiste personen staan ingeschreven als bestuurders bij de Kamer van Koophandel. Het komt maar al te vaak voor dat bestuurders die al jaren niet meer actief zijn voor de stichting of vereniging nog steeds als actieve bestuurders staan aangemeld. Vraag een uittreksel op en corrigeer de gegevens als blijkt dat deze niet meer kloppen. Zoek wel uit wat de volgorde van uitschrijven is. Zo moet een bestuurder eerst worden uitgeschreven uit het UBO register en pas daarna als bestuurder van de stichting of vereniging. Iedere stichting of vereniging heeft statuten. Opgesteld en ondertekend door de notaris en de gemachtigde bestuurders. Het is zaak de statuten tegen het licht te houden. Zeker met betrekking tot de WBTR kunnen ook in de statuten een aantal punten worden opgenomen om risico te vermijden. Zie bij het vorige onderwerp welke zaken in de statuten moeten worden vastgelegd.

VEILIGHEID

Zaken met betrekking tot veiligheid zijn door de steeds strengere eisen, maar ook door de afgenomen politie- en handhavingscapaciteit, verzwarende en kostenverhogende onderwerpen op de agenda van de organiserende partij geworden. Niet alleen de verkeersveiligheid en brandveiligheid maar ook de veiligheid van bezoekers, publiek, burgers en vrijwilligers dient steeds professioneler te worden opgezet en geregeld. Niet altijd is duidelijk welke eisen nu precies worden gesteld m.b.t. veiligheid. Wil je deze zaken allemaal goed voor elkaar hebben, dan is er veel kennis, overleg, en vooral tijd en geld nodig.

BANKZAKEN

Wil je als stichting of vereniging een nieuwe bankrekening openen dan dien je rekening te houden met mogelijke lange wachttijden. De banken zijn verplicht een onderzoek uit te voeren i.v.m. onder andere de WWFT (Wet ter voorkoming van Witwassen en Financiering Terroristen). Dat moet Europa-wijd worden uitgevoerd en kan in enkele gevallen buitengewoon complex zijn. Een bankrekening verkrijgen duurt meestal minimaal een half jaar. Daarnaast zal het afsluiten van verzekeringen, met name de bestuurdersaansprakelijkheid verzekering, daaraan gerelateerd worden dus ook dat proces neemt veel tijd.

VERZEKERING

Een goede verzekering is onontbeerlijk. Zaken als algemene en wettelijke aansprakelijkheid (wettelijke aansprakelijkheid bedrijven), bestuurlijke- en hoofdelijke aansprakelijkheid (bestuurdersaansprakelijkheid), rechtshulp in geval van claims (rechtsbijstand), schade aan of door vrijwilligers en het verzekeren van evenementen. De gemeente Baarn heeft, zo is het WEB bij toeval te weten gekomen, reeds in 2009 een VNG/Centraal Beheer verzekering afgesloten (zie PIT Baarn-vrijwilligers) waarbij alle inzet van vrijwilligers in Baarn verzekerd is. Heel veel verenigingen, stichtingen en evenementenorganisaties zijn hiervan in het geheel niet op de hoogte. Daarnaast is er sinds februari 2023 ook een collectieve evenementenverzekering afgesloten (zie ook PIT Baarn). Het is lastig terug te vinden wat deze verzekering nu werkelijk dekt omdat niet duidelijk is voor welke extra rubrieken, die door Centraal Beheer worden aangeboden, de gemeente nu heeft gekozen. Het WEB is er tot op heden niet uitgekomen helderheid betreffende deze verzekeringen te verkrijgen bij gemeente Baarn en PIT Baarn. Wat er nu precies verzekerd is, is dus onduidelijk. Wat er nu "on top of" nodig is om alle risico's af te dekken is daarom ook lastig te bepalen. Het is prachtig als de gemeente Baarn aangeeft met de vrijwilligersverzekering en de evenementenverzekering die wordt aangeboden alle risico's zijn afgedekt. Voor het WEB is het dan ook een raadsel dat door diezelfde gemeente niet een , op een half A4-tje beschreven garantstelling, alle risico's van (hoofdelijke) aansprakelijkheid van bestuurders wordt

overgenomen. Ook vele andere gemeentes doen dit en door gerenommeerde partijen wordt het uitblijven van zo'n document als ouderwets en onwerkbaar genoemd.

BUMA-STEMRA

Het is bij een aantal evenementenorganisaties nog te weinig bekend dat, indien er muziek ten gehore wordt gebracht tijdens het evenement, er een licentie van de BUMA-STEMRA nodig is en de evenementenorganisatie afdracht-plichtig is naar de BUMA-STEMRA. Dat geldt voor het zogenaamde "volledig beschermde muziekrepertoire". Dit kan oplopen tot 7% van de gages van optredende partijen of, indien er van kaartverkoop sprake is, 7% van de totale kaartverkoop. Het is goed ook op dit vlak de zaken helder te krijgen voor de Baarnse evenementenorganisaties.

SUBSIDIEBELEID

En dan..... het subsidiebeleid. Natuurlijk gaat het bij ons Nederlanders altijd over geld maar in onze ogen is er hier wel iets grondig mis. Voor een kleine activiteit is momenteel in principe eenzelfde (gemaximeerd) bedrag beschikbaar als voor een groot evenement. Jaarlijks terugkerende evenementen verkrijgen subsidie op basis van een afgegeven begroting. Het "plafond" van deze subsidie is echter door de jaren heen in geen enkel opzicht meegegroeid met de ontwikkeling van kosten en risico's voor de evenementenorganisaties. Willen we in Baarn écht nog de jaarlijkse terugkerende evenementen laten plaatsvinden, dan zal er een open discussie moeten worden gevoerd met de politiek over het subsidiebeleid voor deze grote evenementen. Er zal dan duidelijk in andere grootheden moeten worden gedacht. De niet tegen te houden kostenverhogingen voor evenementenorganisaties zal zeker te worden gecompenseerd. Het is niet duidelijk in zijn algemeenheid op welke gronden partijen uit het kunst en cultuurveld wel of geen subsidie krijgen. Ook de hoogte van bedragen (b.v. bij structurele subsidies) is niet duidelijk. Ook het feit dat nog steeds partijen van buiten Baarn subsidie kunnen krijgen, bijvoorbeeld omdat in de bossen van Baarn iets wordt georganiseerd (Klaterklanken). Waarom geen duidelijkere regels. Het is inmiddels wel duidelijk dat de op deze site beschreven issues, en met name het subsidiebeleid, onderdeel zijn van de cultuurvisie. Onze verwachting is dat helaas eerst pas in 2026 hier enige duidelijkheid in te verwachten is.

CONCLUSIE

In plaats van alle aandacht naar mooie, vaak wollige, plannen en visies voor de komende jaren uit te laten gaan dient eerst de aandacht te worden gegeven aan de oproep van evenementenorganisaties (maar in lijn ook andere verenigingen en stichtingen) met als belangrijkste zaken:

1. Stop de regeldruk. Ga aan de slag met de door het NOV genoemde plan van aanpak voor gemeenten.
2. Geef de grote evenementenorganisaties op een half A4'tje een garantstelling zodat (hoofdelijke) aansprakelijkheid voor bestuurders komt te vervallen.
3. Pas de subsidiehoogte aan in lijn met de gestegen kosten n.a.v. onder andere wet- en regelgeving.
4. Zorg voor eens en voor altijd dat de verzekeringen zoals aangeboden door de gemeente nu écht op orde zijn en het voor eenieder duidelijk is wat nu wel en niet verzekerd is.

Bijlage 5. Gespreks- partners

Met de onderstaande personen is met het oog op dit document een oriënterend gesprek gevoerd.

Naam	Organisatie
Mark Veldhuizen	Wethouder cultuur gemeente Baarn
Steven de Vries	Wethouder Jeugd gemeente Baarn
Menno Wiegman	Beleidsadviseur cultuur gemeente Baarn
Juliette Smit	Beleidsadviseur Jeugd gemeente Baarn
Krystle Hemken	Beleidsadviseur participatie gemeente Baarn
Mark Achterberg	Beleidsadviseur vastgoed gemeente Baarn
Jolien Witteveen	Manager Ontwikkeling Samenleving gemeente Baarn
Petra Spigt	Historische Kring Baerne
John Boers	Historische Kring Baerne
Willem Luijter	Muziekvereniging Crescendo
Erno de Groot	Bibliotheek Eemland, directeur
Marielle Jacobs	Bibliotheek Eemland
Karin Horst	Bibliotheek Eemland, specialist cultuur, ontmoeting & debat,
Tom van der Poel	Theater de Speeldoos
Bernadette Koops	Theater de Speeldoos
Gijs Kranendonk	Werkgroep Evenementen Baarn
Frans de Vries	Cultureel Platform Baarn
Arthur Malcorps	Muziekschool Baarn
Dirk Eekma	4advies
Thomas-Luuk Borest	VKZ, projectmanager
Richard van Bladel	STEAD Advisory

Naam	Organisatie
Marc van Driel	Waldheim College
Peter Joziase	Dag v.d. Baarnse Jongeren